

EL TEATRE

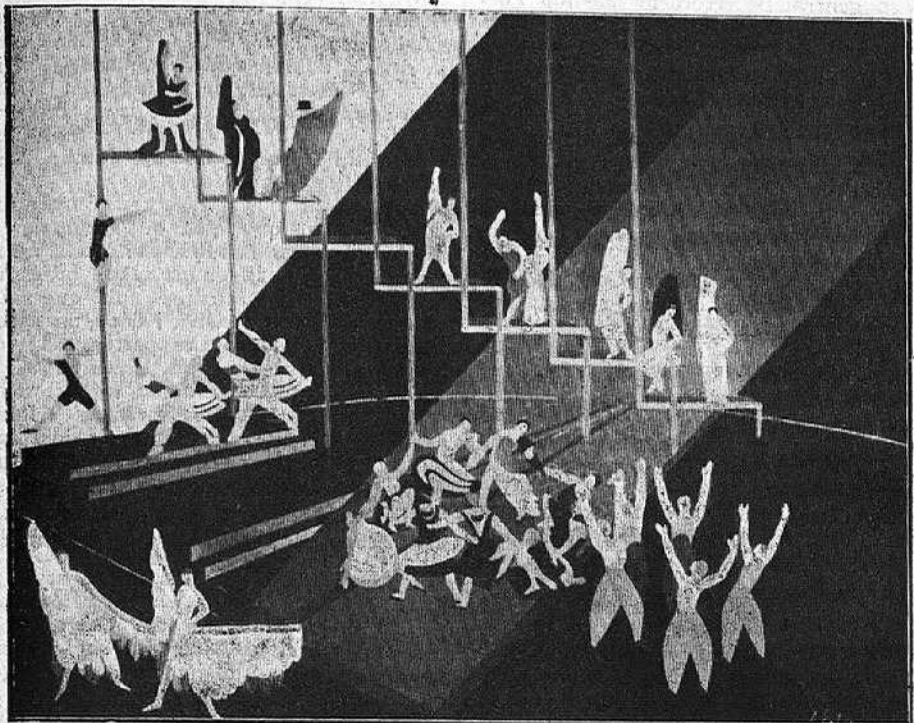
ABANS DE COMENÇAR

Miscel·lània

Som ja a les portes de la nova temporada. Les companyies estivals—sarsuela castellana, comèdia en valencià, conglomerats d'oci, *tournées* comarcals de resultats més o menys migrats, etc.—estan ja acabant el seu fet. Unes amb bona fortuna, altres amb fortuna acceptable, i algunes amb fortuna francament dolenta, ens han fet passar el llarguissim punt mort d'aquests tres mesos i mig o quatre que s'estan acabant.

singularitat mateixa us priva de tota comparança.

Potser els nostres lectors tenen ja notícia que una colla d'escriptors inèdits o molt novençans encara en la lluita teatral es proposa assaltar la nostra escena i fer-hi feina de debò. Hom els anomena «Els Deus» perquè és aquest llur nombre, i el nom de molts d'ells—que ja hem vist estampat en algun repertori—ens és ja garantia d'aque-

Un model de presentació escènica

En el nostre teatre, cada companyia ha procurat preparar la seva *rentée* amb allò que li ha semblat que podia assenyalar-li un bon començament. Haurem de veure si la realització correspon a l'esperança.

A part d'alguns intents que sembla que existeixen en un lloc o altre, però en forma que ara per ara ens sembla bon tros incerta i divagatòria, i dels quals la poca notícia que en tenim i el capteniment dels seus conductors, que afecta un cert aire si és no és vergonyant, ens priven d'opinar-ne, ens atremim a esperar en aquesta nova temporada alguna cosa de bo, de nou, i de ben satisfactori per la nostra escena.

Parlant en termes generals podem dir que, com a satisfactori, ho és ja—i no caldria esmentar-ho—aquell triomf de consuetud d'un determinat autor, sense el qual gairebé la temporada s'aniria escolant sense pena ni glòria amb una estranya cada dos o tres dies o, a tot allargar, cada setmana. Això és alguna cosa, evident, però no ho és pas tot per la vida d'un teatre. Encara que no tots sapiguem que ho digués Aristòtil, en el cap. VII del primer llibre de la seva *Ètica*, tots si sabem que una oreneta no fa estiu.

Demaneu que hom tingui present que, ara precisament, no volem qualificar. Parlem en termes generals i constatem uns tets que se'ns posen al davant. Deixem de banda el que són uns exemples isolats, tan lloables com es vulgui, i d'aquests fets que constatem en prenem allò que considerem més representatiu: un teatre ha d'ésser alguna cosa més que un sol autor, i una temporada—a part del balanç de l'empresa i del que en pervingui a l'autor afavorit—ha d'ésser també alguna cosa més que cent representacions d'una sola obra.

Del teatre anglès isabel·l—hem de dir que guardem totes les distàncies degudes?—podem treure'n Shakespeare, i quedarà un teatre. Podem treure'n, després, Marlowe, Fletcher, Beaumont, Jonson, i sereu ben lluny encara d'haver-ne esgotat la riquesa. Us quedaran cinquanta figures més amb les quals podreu constatar l'existència, no d'unes quantes personalitats solitàries, sinó la d'aquell conjunt magnífic que fou el teatre anglès del s. XVII. Igual podem fer amb l'espanyol i el francès de la mateixa època. En treurem totes les grans fites i no podem fer desaparèixer l'ample camí que assenyalaven. Hi quedaran els carreus que els donen tota la importància que tenen dins llurs cultures respectives.

Abasgats per altres activitats més premisses els uns, potser per un cansament, ben comprensible, els altres—sense anomenar aquells que es denominen *selectes* (auto-seleccions amb una modèstia exemplar), que en aquest cas no comptem—, la nostra escena es troba avui mancada, es pot dir, d'aquells que més podrien fer per dignificar la seva tònica general, per *civilitzar-la* i fer-ne altra cosa que un erm en el qual esclata de tant en tant una flor rara i singular, tan bella com vulgareu, però la seva

lles qualitats que hem hagut d'enyorar tan sovint en obres que ens han estat ofertes; a més—cosa important!—no sabem encara que cap d'aquests deu es consideri un geni incomprès. Ells poden fer molt i molt, i és d'ells que esperem la revifada del nostre teatre aquesta temporada. Tan de bo no ens equivoquem i pugem veure enriquir-se una mica el nostre panorama escènic amb les seves obres.

Això potser és segur. Però, desgraciadament, el que també és segur és que haurem de topiar amb les mateixes misèries de la posta en escena amb què hem topat sempre, malgrat tots els esforços que hi pugui fer el director que sigui. Sense parlar de les tècniques modernes ni antigues en aquest respecte, ens hem de referir només a la misèria i a la deixadesa en què contemplem aquelles decoracions de paper, empolsades i rebregades, transparents i tremoloses, aquelles portes i finestres que mai no tanquen, mobles vells i deslustrats, robes arnades, accessoris de cartó, purpurina i llautina. Si alguna vegada hom intenta sortir-se d'aquest magatzem de drapaire és per caure-hi després més de ple.

Aquesta poca cura es tradueix necessàriament en el poc respecte a les obres que s'han d'executar, la més gran part de les acotacions de les quals es negligeixen, o s'han de negligir per força. S'ha de prescindir massa sovint d'allò que és essencialment el teatre: el conjunt d'un grapat de factors, l'harmonia dels quals és el que fa l'obra. Si llur complexitat és desconsiderada, l'obra n'esdevé perjudicada en allò que li és essencial: la seva representació. No es tracta tampoc de disponibilitats pecuniàries, sinó d'un sentit del conjunt, ajudat per tots els elements que hi intervenen.

I un d'aquests elements és l'actor—o actriu—. Cal que l'actor es faci càrrec que és ell qui està al servei de l'obra, i no aquesta al del seu lluitament. Cal que no compti tant amb ell, que compti més amb les exigències de la producció que ha d'interpretar i amb la voluntat del seu autor que no amb el seu criteri personal i el seu gust particular.

No sabem si és el fruit d'alguna escola *naturalista*—i en aquest cas caldria que els seus deixebles abandonessin el teatre en vers—, però és cosa que ens fa esgarriar veure l'obstinació amb què la majoria dels nostres intèrprets s'entenen a sabotejar els versos de les obres que representen. Si no fos que de tant en tant llur mateixa musicalitat se'ls imposa malgrat ells mateixos, que hom s'adona de les transposicions, de les metàfores, dels consonants que d'ací i d'allà treuen el cap, no hi hauria manera d'endevinar, pel treball de l'actor, que es tracta d'una obra versificada. Si l'autor ha escrit en vers, no es pot demanar al seu intèrpret que la interpreti també en vers? Creiem que una mica de consideració no hi sobriaria pas. Si és perquè hom troba el vers massa convencional, s'ha de pensar que encara és més convencional el llenguatge versificat expressat com a prosa.

Hi ha moltes persones—i entre elles cal comptar-hi, pel que es veu, els nostres actors—que es creuen que els versos no són altra cosa que la prosa posada en ratlles curtes amb una rima al capdavant. I, en veritat, són cosa força diferent.

Però tot això són qüestions molt llargues d'escatir. Ja en parlarem un altre dia.

JOAN CORTES

DEL TEATRE CATALÀ

Supervivències

El teatre català de començaments de segle ja el contemplem en perspectiva. Rossinyol, Iglèsies i Guimerà, són d'ahir. Això, que sembla una frase, té un sentit dolorós. Salvant tots els respectes per a les individualitats prestigioses que avui aguanten heroïcament damunt les seves espatlles el pes del nostre teatre, aquest no té pas la vitalitat ni l'impetuosa d'aleshores. Els autors no encerten a arribar al cor de les multituds.

Es un fet palpable que el nostre teatre vegeta. Potser hi hagi, per part dels autors, una major suma d'inquietuds i qui sap si un sentit més afinat de depuració que no hi havia abans. Tanmateix no traspuen massa. Pel que es refereix a la qualitat, cal dir que s'estrenen obres—i amb èxit—les quals es podrien aparellar amb les del segle passat sense que s'hi conegués la diferència. El xarisme encara impera en certs sectors del nostre teatre. I qui sap si el xarisme en constitueix un element essencial. Això, que pot semblar una heretgia, té una base. El nostre és un país de problemes elementals. I el teatre és un reflex directe del tarannà dels pobles.

No tenim la intenció—i tampoc les aptituds—de fer crítica. Constatem només un fet. Aquest ens dona a entendre que el nostre teatre passa en aquests moments per un estat, que volem creure transitori, de depressió.

Els nostres autors no brillen amb l'esclat d'abans; tampoc els actors, entre els quals s'observa una decadència palpable. I l'una cosa va lligada amb l'altra. Hi ha una llei estreta de relació en virtut de la qual en els moments d'abrandament teatral els intèrprets guanyen una estima i un prestigi considerable, per bé que, de vegades, excessiu. Ara a penes si tenim actors. Gairebé ens alimentem de records.

Heus ací, doncs, dos aspectes d'un sol fenomen, el qual pot sintetitzar-se en aquella paraula de sentit vagu, tan masedagat per l'ús: la crisi. Crisi que emana de les obres, i potser de res més, que repercuteix en el clos dels actors i, finalment, en el públic.

Però les obres, tot i que momentàniament passen, endutes pels nous corrents, adquirixen una nova vida, perdurable, si arriben al moll de l'os de les essències humanes. Els actors, en canvi, es troben subjectes a la llei fatal de la desaparició. Són fills d'una època del teatre, l'encarnació d'un moment, de passat el qual ja no tenen raó d'existir artísticament. Si persisteixen, cauen en l'anacronisme, o en el ridícul, que encara és pitjor.

Compreneu, per exemple, la Munné sense *Les joies de la Roser* o fora d'aquesta obra? En Bonaplata sense *El Ferrer de Tall*? En Borràs sense *La Terra Baixa* o *Els Vells*? Compreneu *Terra Baixa* o *Els Vells* sense En Borràs?

Les qualitats artístiques d'un actor van estretament lligades amb les característiques de determinades obres d'una època del teatre. L'actor no es comprèn, potser no té raó d'ésser sense aquelles; qui sap si, cas de no haver-hi ensopegat, en un moment sortós de la carrera, no hauria passat d'ésser un actor de segon pla. Jo sempre he pensat, per exemple, que les qualitats d'intèrpret eminent que es reunixen amb l'Enric Borràs, es conclouen i sintetitzen en dues obres: les que hem citat més amunt; totes les altres que ha representat i ve representant encara, en són una irradiació. És més, fora d'aquelles obres, ens fa l'efecte d'un actor truculent, ple del que se'n diuen recursos—això és, tòpics, o trucs, per a fer passar per bo allò que no és ni do-

lent—i de vicis, adquirits a força de «barraquetes» teatrals.

Fet i fet, Borràs és encara un actor d'avui? Tinguem en compte que el fet que encara treballi no suposa res; que el fet que se l'elogi d'esma encara suposa menys. I que la seva creació esplèndida del Manel·lic no l'ha de fer immortal. Borràs és una glòria del nostre teatre. Però això darrer tampoc és suficient. Precissament per això, pot resultar un actor desplaçat, millor dit,

Enric Borràs

depassat, per al qual seria molt millor que visqués del record perfumat dels llorers conquistats pels escenaris, que no pas voler-se mantenir amb una insistència, amb una tosuderia rebeca, en primer lloc, per a sostenir el qual calen, en últim cas, ultra les qualitats artístiques, una considerable reserva de forces físiques. La persistència a voler-se mantenir en un lloc preeminent quan el moment no és oportú pot omplir de grotesc tota una tradició de glòria.

L'any passat, en una lamentable campanya de teatre català subvencional, li veírem representar un repertori castellà d'obres anacròniques, i a més dolentes de confiança, entre les quals sobresortien *Los dos sargentos franceses*, *El Jorobado* o *Enrique de Lagardère*. Era, tanmateix, un espectacle lamentable.

Darrerament ha representat al teatre Apolo unes quantes obres catalanes. Les de sempre: *El Mistic*, *Terra Baixa*, *Els Vells*, etc. No tan lamentable com aquell cal dir-ho en honor a la veritat, però cal fer constar, també en honor de la veritat, que no n'hi havia pas per a entusiasmar-se.

I és que En Borràs, fill de l'època de teatre d'En Guimerà, de l'Iglèsies i d'en Rossinyol, és també—com ho és aquell—un actor de passat. Han passat les obres, i ell igualment. Si per aquelles el temps no passa en va, pels actors encara va més de pressa. Aquelles, en venir una revisió dels valors, poden ésser incorporades als clàssics i revivir de nou. Aquests, simples mortals, auriolats per la glòria, estan subjectes a les lleis immutables de la natura, i per la seva part—en això no cal que es facin il·lusions—no les poden pas tòrcer.

JAUME PASSARELL

"MIRADOR" TEATRAL

Teatre rus

Al cap de molts anys d'estar-ne del tot apartat, Gorki ha escrit una obra, primera d'una vasta tetralogia política i social, *Segor Bulixev i altres*, l'acció de la qual es descabdella durant els primers mesos de la revolució russa, sota el govern de Kerensky, però guardant-se de fer-hi figurar personatges històrics. L'intent de l'autor és de mostrar els efectes de la revolució sobre la petita burgesia provincial i la disgregació dels medis pseudo-liberals de la societat russa d'abans de la guerra.

Quasi simultàniament Sukhotin i Alexis Tolstoi han publicat *Això serà*, obra de propaganda soviètica, encara que el segon dels autors anomenats hagués estat antibolxevista. El tema d'aquesta producció és la guerra imperialista de dotze potències contra la U. R. S. S.: Els pacifistes finlandesos aturen a Leningrad per apoderar-se dels tresors del museu de l'Ermitage, els avions estrangers fan morir mitja ciutat amb gasos asfixiants, els russos sitien Bucarest, els tripulants d'un dirigible francès es converteixen al comunisme, etc. La guerra només dura tres dies i acaba amb la victòria russa.

Però els crítics oficials no s'han mostrat contents d'aquesta obra de gran espectacle. Reprotxen als autors no haver respectat la concepció marxista de la guerra ni consultat els tècnics militars per donar versemblança a l'obra.

El teatre francès contemporani

«L'art dramàtic depèn de la societat on es desenrotlla. El teatre depèn dels costums i de les lleis. A França, en aquest moment, depèn d'idees generals o de modes literàries que corresponen a les condicions de l'esperit en el món, a les seves relacions amb uns fets materials penosos; depèn de costums engendrats per unes condicions econòmiques pertorbades i molt dures; depèn dels gustos del públic, els quals de-

penen de la cultura general, la qual depèn, al cap i a la fi, dels principis segons els quals és conduïda la societat: primàcia de l'esperit; però, quan aquest està malalt, fa emmalaltir totes les altres coses.»

Almenys així ho assegura Lucien Dubouché en la seva crònica habitual a *Candide*.

Convencions teatrals

Del període de teatre francès estudiat per Bissell, de la Universitat de Califòrnia, que s'estén de 1877 a 1914, el 90 per 100 de les obres són fundades en la idea que la qüestió sexual és l'únic tema teatral d'interès.

Els realistes, suprimint les tres unitats de la tragèdia clàssica, les han substituïdes per un altre trio més perillós i més exclusiu. Les tres unitats del teatre francès modern han estat el marit, la dona i l'amant, diu el tractadista anglès.

De totes maneres, potser la qüestió sexual no és, en el fons, el tema del 90 per 100 de les obres teatrals franceses modernes, sinó més aviat una mena de clau on els autors penyen una varietat infinita de temes i de caràcters.

Els dramaturgs anglesos de la mateixa època, en la majoria dels casos, acabaven qüestions d'obra amb un matrimoni (com la majoria de novel·les angleses més aviat mediocres, com gairebé tots els films americans convencionals).

Un historiador superficial, jutjant per les obres de teatre, arribaria a la conclusió que totes les esposes franceses són infidels, mentre que les esposes angleses, per més que voregin la caiguda, resisteixen sempre al darrer moment.

Aquest hipotètic, però no improbable, historiador, seria víctima d'unes convencions literàries i d'un especial tarannà que vol que els francesos es pintin més llicenciosos del que realment són i els anglesos, en canvi, vulguin fer creure que són més virtuoses del que realment són de debò. Però, quant a Anglaterra, la virtut ja passa de moda.

LA NOVA TEMPORADA

S'alça el teló

La setmana entrant, els aimants del teatre català, tal com solen dir els diaris en aquestes ocasions solemnes, estaran d'enhorabona: els dos teatres catalans pròpiament dits, obren les seves portes. Ens referim — el lector ho haurà endevinat — al Novetats i al Romea.

Ara bé: quines sorpreses ens reserva la pròxima temporada? Tractant-se de sorpreses, el lector ja es farà càrrec que no les hi revelem en aquest precís moment. Molt ens temem, però—totes les opinions són permeses—que el panorama actual del nostre teatre no és pas el més a propòsit per fer concebre esperances desafortunades.

El nostre teatre ha agafat aquests darrers anys un trot seguit i sense sobresalts que difícilment podrà alterar-se. Pam ençà pam enllà, tots ens coneixem, i sense necessitat de presumir d'unes dots especials de clarividència, es pot preveure amb una certa tranquil·litat d'esperit que no tindrem pas ocasions sobrades per arrencar-nos els cabells, sigui de joia, sigui d'indignació.

Si no fos per por de donar a aquestes ratlles un to massa pessimista, diríem que, fet i fet, ja sabem de quin mal hem de morir.

De totes maneres...

De totes maneres, és permès, i fins profitós i no cal dir que desitjable, cultivar un optimisme que, al cap i a la fi, no ens ha de comprometre a res. Aquest optimisme resulta justificat quan hom pensa que bé deuen existir unes inquietuds i uns desitjos de renovació amagats a una banda o altra; que bé deu haver-hi un autor, o un actor, o un empresari, o un escenògraf en potència, dissimulat, cohibit sota la capa generosa i entusiasta de la joventut. A la llarga, hom té el dret de sospitar que darrera de la majoria d'autors, d'actors i d'empresaris que ara tenim bé pot existir un calli de renovació, un grup de gent que s'adoni que potser val la pena de procurar fer del teatre català una altra cosa del que és ara.

I mirant bé, amb paciència i — per què no? — amb amor, hom descobreix el germèn d'aquesta generació inèdita. Flota per l'aire enarriat dels escenaris un desig sincer de novetat. La nostra gent de teatre, contra el que es pugui pensar, no s'ha adormit definitivament en el lit de la grisor organitzada. No. Hi ha qui intenta remoure la llosa aplanadora de la indiferència del públic — tasca molt més ardua, fins dir-hi heroica, del que la gent es pugui pensar.

Pompeu Crehuet, el conegut comediògraf, inaugura la temporada de Novetats. Crehuet és un valor establitzat del nostre teatre i hom té la seguretat que ha d'oferir-nos, forçosament, amb *La segona joventut*, una obra correcta.

Al Romea, Maria Vila i Pius Daví estrenen un poema en tres actes — *L'hostal de la Glòria* — de Josep Maria de Sagarra, el prestigi més sòlid del nostre teatre actual. Aquesta circumstància dona a la inauguració de la temporada del Romea una solennitat especial.

Sagarra estrena també una farsa en un acte, al Novetats, que servirà de fi de festa a la vetllada inaugural.

Els projectes de les dues empreses per la pròxima temporada han pogut ésser llegits en les notes oficioses de la premsa diària. Tots els autors del país prometen, com sempre, estrenar mantes obres i la majoria d'ells, com se sap, solen complir-ho. Al Romea continuaran la tradició, tan profitosament inaugurada ara fa tres anys, de donar a conèixer obres estrangeres de caràcter diguem-ne sensacional. Al Novetats, fidels també a la seva tradició, no esparveraran el públic habitual amb novetats massa cridaneres.

Entre els escriptors que la pròxima temporada donarà a conèixer com autors teatrals, s'hi compten valors tan estimables com els de Miquel Llor, Joan Minguet i Angel Ferran. Valdrà la pena que el nostre públic es descensopli d'una vegada i demostrés una curiositat, per altra banda ben legítima, per conèixer i animar la labor futura dels tres autors novells que proven fortuna.

J. M. P.

Per apagar la set quan el calor es sufocant

No begui mai aigua sola; afegeixi-hi Magnèsia Domenech Ment-Llimona o Anís, al seu gust, i obtindrà una deliciosa soda refrescant de propietats digestives, que apaga la set i exerceix una acció molt beneficosa.

UTILITZI AQUEST CUPO

LABORATORI DOMENECH

Ronda Sant Pau, 71.—Barcelona

Envia'm franc una mostra de cada gust de la Magnèsia Domenech. Acompanyo un segell de 0'10 per a despeses de tramesa.

Nom.

Adreça.

NOVETATS EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Trajos d'hivern
COLORS DE MODA MARRÓ
I GRIS AMB DIBUIX DE
NOVETAT
STUMBLER
PREUS REDUITS
DIRECCIÓ: M. PELLICER
F. VEHILS VIDAL
7, Plaça Universitat, 7

Fàbrica d'Articles de Viatge

Joan Casanovas i Companyia

Especialitat en Caixes d'automòbils,
Baguls, Maletes, Maletes-Armaries
Tallers, 26.-Telèfon 10623

LES LLETRES

LA CRISI DE LA PARAULA

Noves recerques

La creació d'una fórmula integradora del moment estètic és, possiblement, el primer manament de tota missió crítica. Pensem, però, com és difícil de precisar allò que viu a redós de nosaltres, vivent i vibrant i canviant a cada pas. Formular sinopsis damunt la història inalterable representa, simplement, un problema de punt de mira. I, en tot cas, hom pot construir visions diverses de cada moment històric.

Però quan no solament el subjecte és susceptible de canvi; sinó que el mateix camp d'experimentació és imprècís de proximitat, la funció crítica no pot, en encetar-se amb aspectes definitius, fer altra cosa que acumular elements de judici, per tal que la conclusió definitiva pugui ésser formulada un dia no lluny.

Sembla però evident, ja, avui, que en relació amb el tema que hem proposat més amunt, ens trobem amb una dada bastant clara: la vigència, en el Noucentisme, de la plàstica—pintura, fotografia, cinema—sobre la lírica—música, poesia, valoradíssimes al Vuitcentisme.

Més precisament: assistim a hores d'ara a un període de crisi de l'expressió parlada en benefici d'uns altres tipus d'expressió. Jo he intentat d'explicar aquesta crisi, en funció de la naixença del cinema (també podrien explicar-se, per aquest fenomen, el predomini de la nova tipografia, del cartell, de la revista il·lustrada, de la foto).

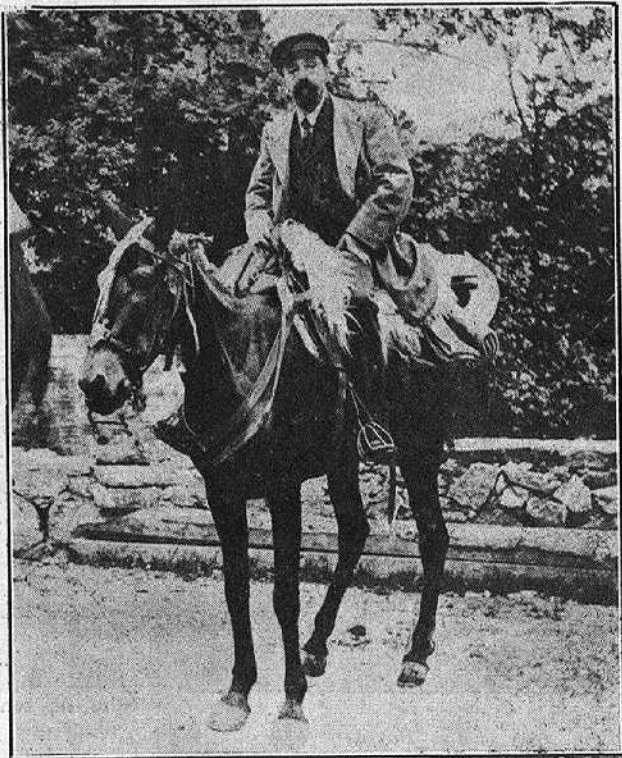
Aquesta crisi de la paraula no ha fet més que iniciar-se. Esdevindrà per una reacció normal dins la història de la cultura la seva revalorització? Evidentment.

No podem pas creure en una supressió per a passar al domini del gest, com, segons li sembla, a Marcel Joussé, imperava en l'home primitiu. Ara, però, ens limitarem a assenyalar el fenomen i a recollir-lo en alguns textos, que em semblen bastant clars.

Es evident que qualsevol actitud crítica que enfocchi aquest problema ha de topor immediatament amb la doctrina maragalliana de la paraula viva. Sembla que la concepció divina de què la fa objecte en el seu immortal *Elogi*, la preservi de crisi, o de mort. Ben mirat, però, no hi ha tota una doctrina, tot un pressentiment de la crisi de la paraula en aquestes pàgines de Maragall? Fixem-nos que el poeta blasma aquells que fan de la poesia una música inanimada. Les paraules no, tenen sentit, en boca de la gent quotidiana. Cal cercar molt per a trobar la paraula viva, expressiva, vibrant. Cal anar a sentir, els mariners i els pastors. L'emoció de paraules, com *Aquella cana, les esteles, mira...*, no és més que una prova de la manca d'expressivitat de la paraula corrent. Maragall, per altra banda, canta el silenci expressiu dels enamorats. Aquesta és també una dada clara. «Les paraules—diu Abel Gance—, dins la nostra societat contemporània, no inclouen mai la seva realització. Els prejudicis, la moral, les contingències, les tares filològiques han pres als mots pronunciat la seva veritable significació. Es sempre el més hàbil, i no pas el

més veritable, que s'expressa amb les millors paraules, i ja es valoren més els silencis que els mots.» No caldria recordar l'anomenat teatre del silenci de Jean-Jacques Bernard. Tampoc oblidaríem algunes obres molt expressives de Georg Kayser. Quant al cinema, recordem la troballa interessantíssima de René Clair quan fa rodar en silenci els fragments més dramàtics de *Sous les toits de Paris*.

Hi ha una sèrie d'apreciacions en aquest

Maragall al Pireneu (1900)

sentit. La paraula falla al filòsof—Bergson—quan diu que tot sentiment profund escapa al verb, i al poeta—Maeterlinck—quan confessa:

*dès que nous parlons
des portes divines se ferment quelque part.*

Afgiríem la tesi pirandelliana del *Sei personaggi*, que l'home està voltat de la reixa mentidera de les seves paraules, i no arriba mai a un contacte veritable amb el seu pròxim. I aquella frase lírica de Bréton que a mi m'agrada de repetir: *vet mes paroles étaient le seul éventail que pour dissimuler mon trouble je pusse mettre entre les visages et moi.*

Els crítics, els assagistes, es troben, tan sovint com els poetes, amb aquesta inseguret verbal. «Que difícil—diu Aldous Huxley—, quan amb paraules es pretén valorar alguna cosa, que difícil és saber el que es vol dir!» Benjamín Jarnés ha parlat també de la tragèdia de les paraules que no rutllen; de les paraules que, situades a l'engranatge mental, no fan funció d'eficàcia. Patim, ha dit Waldemar George, d'una atòfia per a la percepció de la imatge, degut a una civilització excessivament verbalista. Que, a més a més, cal afegir, ha esgotat l'instrument verbal.

Es per això que alguns moviments avantguardistes s'han basat en un blasme de la paraula. «La paraula és morta!», exclama Théo Van Doesburg en el segon manifest de *Stijl*. Caldria doncs que substituïm la paraula per aquella *éloquence d'yeux* de què Jean Epstein parlava? Si, com crida Abel Gance, el temps de la imatge és arribat, quin avenir quedarà reservat a la paraula? Ja he dit abans que la història de la cultura és un joc d'acions i de reaccions. Estem en un moment en què el *desacord* entre la paraula i l'esperit pren una consciència dramàtica. Rémy de Gourmont ha escrit una frase definitiva: *«les mots et les sensations ne s'accordent que très peu et très mal; nous n'avons aucun moyen sûr que peut être le silence, pour exprimer nos pensées. Que de circonstances dans la vie, où les yeux, les mains, la bouche muette sont plus éloquentes que toutes paroles!»*

GUILLERMO DIAZ PLAJA

Ha sortit la nova novel·la de:

Carles Soldevila

EVA

DE MES DE 300 PÀGINES: 5 ptes.

Administració:

Llibreria Catalònia

17, Plaça de Catalunya, 17

VARIETATS

L'invariable Marinetti

Marinetti ha definit la sensibilitat futurista i la seva importància en literatura. No diu res que no hagi dit, en una o altra forma, però com a document divertit en reproduïm uns fragments:

«El lirisme és la «facultat» raríssima d'embragar-se de la vida i embriagar-la de nosaltres mateixos; la facultat de transformar en vi l'aigua tèrbola de la vida que ens envolta i ens travessa; la facultat d'acolorir el món amb els colors especials del nostre jo canviant. Suposeu que un amic dotat d'aquest do líric es trobi en una zona de vida intensa (revolució, guerra, naufragi, terratrèmol, etc.), i vingui, tot seguit, a contar-vos les seves impressions. Sabeu què farà instintivament en començar el seu relat? Tot parlant, destruirà brutalment la sintaxi, es guardarà ben bé de perdre el temps construint els períodes, abolirà la puntuació i l'ordre dels adjectius i llençarà als vostres nervis totes les seves sensacions, visuals, auditives i olfactives, a raig, de qualsevol manera. La impetuositat del vapor-emoció farà saltar la canonada del període, les vàlvules de la puntuació i els adjectius que hom disposa habitualment amb regularitat de reblons. Així tindreu grups de paraules essencials sense cap ordre convencional.

«Aquesta necessitat de laconisme no respon solament a les lleis de velocitat que ens governen, sinó també a les relacions multisecculars que el poeta i el públic han tingut enemics. Aquestes relacions s'assemblen massa a la camaraderia de dos vells amics que poden explicar-se amb una sola paraula, un sol cop d'ull. Vetaquí com i per què la imaginació del poeta ha de ligar les coses llunyanes «sense fil conductors», mitjançant paraules essencials i absolutament «en llibertat».

«No hi ha res més bell que una gran central elèctrica brunzidora, que conté la pressió hidràulica d'una serralada i la força elèctrica de tot un horitzó, sintetitzades sobre els quadros de distribució erigits de mantes i de commutadors lluents. Aquests quadros formidables són els nostres únics models en poesia. Tenim alguns precursors, que són els gimnastes, els equilibristes i els clowns que realitzen, en els desenrotllaments, els reposos i les cadències de llurs musculatures, aquella perfecció guspijant d'engranatges precisos, i aquella esplendor geomètrica que en poesia volem abastar per les paraules en llibertat.»

Els seixanta anys de Dreiser

Nascut a l'estiu de 1871, Theodore Dreiser ha complert aquest els seixanta anys, que el sorprenen en plena combativitat, lluitador que ha estat tota la vida l'autor de

signat sovint, com un boxador, Battling Dreiser.

Levinson, amb imatge feliç, ha escrit que el vell roure no ens apareix voltat d'un halo d'apoteosi, sinó sacejat per furioses ventades. Efectivament, l'any passat se li escapava el Premi Nobel, destinat a confirmar la independència literària dels Estats Units, per la qual ha treballat ell més que ningú.

Semblava que des de 1925, publicada *An American Tragedy*, Dreiser tenia el número u dels escriptors nordamericans. Més tard, havent estat hoste dels Soviets, publicà un llibre enllestit una mica massa de pressa i en el qual tenia compte de no pronunciar-se. El titllà pretensiosament: *Dreiser contempla la Rússia*. La dona del seu sortit rival, Sinclair Lewis, l'acusava de plagiar. Se'n seguiren unes bufetades en un àpat i un desbordament de la xafardeia literària. Després, el seu recent procés amb la firma cinematogràfica que havia filmat *An American Tragedy*, i, com a derivat, l'acusació de lladre portada contra Dreiser. I ell, en to de bravata, confessava aquella calaverada de joventut, que d'altra banda no havia amagat pas en *L'Alba*, primer volum de la seva autobiografia.

Ell pot dir tant de mal com vulgui del seu país, ésser feroç en la sàtira i implacable en la censura. Però el seu gest d'insurrecció contra una cultura sense ànima va acompanyat d'una gran admiració, que es pot qualificar d'amorosa sense exagerar, per l'empenta amb què els Estats Units empren tot les coses. Tanta admiració, que exaltarà la creixença de Chicago i arribarà a trobar bella la lúgubre ciutat de l'acer, Pittsburgh.

Aquest home, el més combatut pel purisme i la tartuferia, tan agressiu ara a seixanta anys com quan, a trenta, la seva primera novel·la era posada a l'índex, quin agressions reserva encara?

Lletres portugueses

Com es forma la nacionalitat, segons

Jaime Cortesão

Un dels problemes més interessants de l'evolució dels pobles peninsulars és el de conèixer exactament les raons que portaren a la formació d'un poble distint i independent en la perifèria occidental de la Península: Portugal.

Es aquest un fet que no sols resulta important pels propis portuguesos, ans també per als altres pobles peninsulars i per al món en general, si recordem que fou Portugal el que inicià les grans descobertes geogràfiques a l'Atlàntic.

L'estudi d'un problema semblant—tan complex—no pot ésser fet unilateralment. Així l'historiador que sols és historiador no pot resoldre'l. Cal tenir un esperit ample, i afegir a una pregona coneixença dels fets històrics la noció exacta de les causes geogràfiques i geopolítiques que han contribuït a un fenomen tan complicat com és el de la formació d'una nacionalitat.

Cal reconèixer que Jaime Cortesão era l'home indicat per a emprendre tal estudi amb probabilitats d'èxit—és a dir, d'encertar.

L'antic director de la Biblioteca Nacional de Lisboa no és solament un dels millors literats portuguesos contemporanis; és, demés, un dels més il·lustres pensadors lusitans. Un dels seus temes preferits és la investigació de les causes que portaren a la formació de la nacionalitat, i per a realitzar aquesta tasca reuneix les dues condicions essencials i inseparables: és historiador, i és, al mateix temps, geògraf.

Gràcies a això ha resultat completíssim i pregon l'estudi que acaba de publicar sota el títol de *Os factores democraticos na formacao de Portugal*. Aquest estudi serveix d'introducció a una sumptuosa publicació, la *Historia do Regime Republicano em Portugal*, en la qual col·laboren nombrosos intel·lectuals portuguesos de caire democràtic, obra que és doblement important en els actuals moments dictatorials i que vol ésser un estudi imparcial dels orígens de la democràcia portuguesa i del seu estat actual.

Resumirem breument algunes de les conclusions a què arriba Jaime Cortesão.

Partint de la base que cal evitar la història tradicional, aquella història que consisteix només en l'evocació dels homes i dels esdeveniments singulars, fastuosa galeria de retrats i de quadros de batalles, a la qual, a tot estirar, hom afegix el quadre de les institucions, inicia immediatament l'estudi bàsic, indispensable per a iniciar el de la història: la part geogràfica. «Ningú que no sigui contemporani del seu temps—diu en iniciar el capítol sobre la Teoria geogràfica de la formació d'un Estat a l'occident de la Península—no podrà estudiar avui el fenomen de la formació política de Portugal sense examinar-lo en les seves relacions amb el territori.»

El paral·lisme de Catalunya i Portugal—ambdós són països marítims de la perifèria peninsular—ens fa comprendre tot l'interès que per als catalans té aquest estudi sobre la formació de la nacionalitat lusitana, contemporània de la catalana. Infel·liment no podem ací ni tan sols pretendre resumir el treball, ric d'idees i de fets colpidors, de Cortesão.

Diguem només breument que dos fets influeixen pregonament en la individualització lusitana, històric l'un, geogràfic l'altre: la divisió administrativa romana i l'articulació de les costes, major a l'Edat Mitjana que avui, al qual cal afegir la influència de la gran via natural paral·lela al litoral que uneix Portugal des del Minho fins a Lisboa.

Cortesão demostra l'escassa importància dels visigots, que més que civilitzar hagueren de sofrir la influència local, bàrbaros com arribaven. Els musulmans ja és una altra cosa. Cortesão opina també que aquesta influència fou decisiva i dona un aspecte característic a la cultura portuguesa: «Un prejudici d'ordre religiós, inspirant-se encara en l'antiga hostilitat, no ha deixat comprendre que un dels caràcters originals de la civilització portuguesa procedeix exactament de la fusió d'aquestes dues cultures diferents» (la cultura cristiana i la musulmana).

En efecte, en els orígens de la vida marítima i comercial, en la vida urbana (les úniques ciutats importants fins al segle XII, fora de la petita Coïmbra, eren les grans poblacions musulmanes del Centre i del Migdia de l'actual Portugal), en la tècnica nàutica, els musulmans tingueren, segons ho demostra clarament el nostre autor, influència essencial. Diguem entre parèntesis que hem notat l'ús algunes vegades no del tot correcte del terme «àrab», en sentit racial, quan realment el que correspon és més aviat «musulmà», dintre del qual poden entrar els mahometans peninsulars, car entre ells els àrabs foren en realitat escassíssims.

La resta de les 96 pàgines de la *Historia do Regime Republicano em Portugal* que inclouen el treball del senyor Cortesão estan dedicades a l'ocupació del litoral portuguès durant l'Edat Mitjana (un estudi paral·lel a Catalunya seria interessantíssim), a la constitució de les formes de vida nacionals, a la formació del gran poder marítim portuguès al segle XIV i al contrast entre Porto, democràcia urbana, i Lisboa, empori cosmopolita.

En resum: un treball original i vigorós, exposat amb l'amenitat i claredat a què ens té acostumats l'autor, i, sobretot, ple d'idees...

GONÇAL DE REPARAZ (FILL)

ELS LLIBRES

Joan Amades, *Costums populars de Barcelona* (Centre Excursionista de Catalunya)

El lector, a mida que avança per les pàgines d'aquest llibre, sent com se li va construint per dintre una fantàstica ciutat, on cada dia té un color diferent; on el calendari no és pas una abstracció, sinó una cosa tan plena de sentit com el llibre d'una comèdia o l'escenari d'un ballet: *Costums populars de Barcelona* és el títol de l'obra; l'autor, Joan Amades. L'ordre d'exposició que ha volgut escollir és el d'una mena de calendari glossat; ordre a la vegada escalfent i lògic; car els costums populars, les festes d'una ciutat no són sinó la seva manera de posar uns alegres vinyetes, amarares d'una llei de simbolisme espontani, a la monòtona desfada dels dies i les hores.

Avui dia, entre les coses que es fan a l'engròs, fabricades a màquina, tenim les festes i esbargiments d'una ciutat; cada dia són les mateixes, només variades lleugerissimament en allò que ordenen els climes de les estacions. Tenim cinema cada dia, gràcies a Déu, i dues sessions i tot; hi ha golf en miniatura sota cobert d'hivern, i l'estiu a l'aire lliure; temporades de concert i d'òpera reglamentàries; restaurants i dancings; futbol i boxa; esport i ciutadania, etc., etc. Carnestoltes, difús a través de tota l'anyada, amb prou feines si pot destacar-se alguns dies de l'any més que els altres. Proveu de distingir el dilluns del diumenge. Tan industrial és el treball com el descans. Les coses fetes a màquina participen per força de la ceguera i de la monotonia de les màquines. I les diversions tenen també aquest aire mecànic de totes les coses modernes, i no sols perquè s'hagin inventat màquines de divertir.

Però han existit, i no fa tant com això, unes èpoques, durant les quals Barcelona és teixida a mà, i coloria amb tots els seus cinc sentits, la tela de la seva existència. Barcelona, aleshores, semblava una mena d'aigua que s'anés realitzant. Tota la ciutat semblava una poesia en marxa, original,

ingènua i alegre; des de l'any nou fins la diada de Sant Silvestre, amb un Carnestoltes que entrava com un rei a les seves muralles i moria tot fent riure—sort reservada a ben pocs monarques—; amb processons de Corpus honorades amb l'assistència del bou, la mulassa, munió de gegants, trapes, ciris i autoritats; amb fontades a fonts que tingueren misteri i llegenda i duïen noms murrescos com la del Gat, o bé poètics com la de la Setèlia; amb mones i coques, cadascuna pel seu temps; amb sortides on els grans es divertien tant com la quitxalla; tipus que han incorporat el seu nom a la memòria de la gent; benediccions de porcs i de cavalls i ases; dites populars peculiars; versos, augures i ventalls; redolins i dècimes; jocs i pedrades de la quitxalla; bonhomia i murrieta, barrejades amb aquest sentit subtil i melros que Barcelona servia al cor del seu cor. Temps venturosos, quan el ciutadà pujava a la torreta i, un cop a la vida, es permetia pujar a Sant Pere Màrtir, una mica temorec de trobar-se amb carlins en armes!

R. LL.

La màquina d'escriure de qualitat

CASA ORBIS

F. FERRER AYMAR

Clarís, 5 : Telèfon 19763

BARCELONA

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

Unió de Fotogravadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapissar. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passatge de Gràcia, 56. Telèfon 16286
BARCELONA

el paper de fumar català més antic i acreditat

LE ARTS - DISCOS

GRESOS D'ART Art equilibrat Revistes d'art

Que un pintor o un escultor estrangers arribin a obrir-se pas a París, és empresa àrdua, la qual, però, algunes vegades ha reeixit. Ja és més difícil que un artífex, un ceramista estranger, per exemple, aconseguís cridar l'atenció d'aquell vast i únic mercat artístic. Els vidriers Sala obtingueren a París, d'anys ha, una afectuosa i afortunada anomenada, és cert. Però un vidrier no és pas, a París, *et per cause*, un valor tan gran com ho és el ceramista. La

tellana defineix amb un mot incomparable i intradueïble: *calidad*. La gran ceràmica persegueix i aconsegueix la qualitat material de les coses que amb aquesta materialitat ens delecten o ens afecten líricament. Té quelcom de la pintura, en l'accepció més subtil del sentiment pictural, i molt de la música i de la literatura, en l'accepció infantil, diríem innata, del lirisme realista. Aquesta definició pot semblar confusa i conceptuosa perquè tal vegada és

En els nostres dies, seria del tot impossible justificar l'existència de la pintura, si els artistes de l'època actual creguessin que aquesta, en totes les seves manifestacions i de manera essencial, té per objecte ésser un fidel mitjà de reproducció de les coses cospades pel nostre esguard i tal com en altres temps, de vida lenta i calma espiritual, suplir la manca de mitjans mecànics de reproducció, per la tasca dels nostres artistes i a pura força de freda intel·ligència.

El fet de reproduir amb més o menys fidelitat la naturalesa objectiva, entenent que és, certament, tasca heretosa; una mà habilitosa, dominadora de l'ofici, pot exercir determinada influència en el si de certa mena de públic. Ara, el que ens interessa saber és si aquesta mena d'influència pot ésser beneficiosa o no a l'art. Nosaltres, francament, entenem que no.

Perquè no és possible que aquesta mena de qualitat sigui el tot, ni que la forma i el color hagin de quedar absorbits per la part reproductiva d'aquest art, d'aquest art inútil, que tot just arriba a ésser acariant.

Naturalment que, sense ésser un bon tècnic, sense conèixer a fons l'ofici, no és possible a un artista, per més afuada sensibilitat que posseeixi, transmetre amb justesa el seu sentir, basat o no en l'objectivitat de la naturalesa. Però no per això deu ésser mai concedida a la part tècnica de l'art una importància que no té, ans al contrari, totes aquelles hiperbòliques ponderacions de mer tecnicisme deuen ésser considerades com a recursos condemnables, contraproduents i manifestadors d'impotència artística. Sempre que no portin altra finalitat que la de reproduir mansament la naturalesa, fent gala d'habilitats, ben innecessàries, constituiran un atac directe a l'art i als seus principis com a força resultat d'un abus de la tècnica.

Es a dir, l'explicació detallada que la naturalesa dona de tot allò que ens envolta, no ha d'ésser acollit amb fredor per ésser més tard transportat a la tela, destruint aquell foc que l'emoció concentra, per sortir a la recerca de solucions assimilatives. Del contrari, si l'artista fa que aquella munió de detalls siguin compresos globalment, en substància, l'artista pot, amb més intensitat, extreure de la naturalesa aquelles potències suggestives causants de llur emoció.

Solament així és possible dotar de l'emotivitat necessària una obra d'art, i únicament d'aquesta manera pot arribar a pendre un aspecte immaterial, en els nostres temps tan característic ja en les obres dels bons pintors d'aquesta època, fins i tot essent aconseguida aquesta desmaterialització a través de la forma o del realisme; però mai d'aquell realisme destinat a sorprendre sota aparences d'ordre acadèmic.

L'existència de la pintura, com la de totes les arts, actualment, com sempre, té finalitats majors, encaminades a l'educació espiritual i a la mútua comprensió interna. Del contrari l'art posaria de manifest la seva total inutilitat, i, el mateix que un passatemps vulgar, aniria de dret pel fals camí a cercar l'admiració dels més, presentant-se únicament com a treball manual.

Per aquest motiu ens dolem sovint en veure certs artistes, la producció dels quals pot tenir tota la força d'una suggestió transferible, que s'entenen en detalls que no poden tenir altre objecte que desvirtuar el propòsit essencial de la pintura, bo i fent concessions gens recomanables, imposades a l'obra amb l'equivocada intenció de fer-se uns prosélits, vinguin d'allà on vinguin.

La forma, la vida real de les coses, el color i la llum han d'ésser compresos com els millors elements de què l'artista disposa per acollir i fer emocions, però no serà mai preferible, entreveure en una obra el

menyspreu a l'emotivitat per anar al seu objecte productiu. Concedir a aquest la supremacia, i per tant la responsabilitat de l'art, anant de dret a l'especificació de detalls materials i expressant-los amb refinaments tècnics, malabarismes d'inconscient o malèvols, no pot fer sinó fondre la més petita guspira d'emoció.

Per això avui ens plau de reproduir una obra del pintor Joan Vila. La seva manera d'expressar és ben fidel a la naturalesa i

Un dels molts senyals que no som un país organitzat com un altre—i això per raons polítiques a les quals s'està obviat actualment—, és la situació de moltes activitats culturals.

En aquest darrer aspecte, realment, les llacunes són nombroses i extenses algunes d'elles. De mica en mica se n'han omplert moltes i és d'esperar que com més anem més se n'ompliran. Però, al costat d'això, hem vist com moltes llacunes s'han tornat a buidar.

I una d'aquestes, i molt gran, a la nostra manera de veure, és la de les revistes d'art.

No és que no en tinguem; però no tenim la que ens fa falta.

Ara mateix en surten dues, i d'excel·lents. Ens referim al *Bulletin des Musées* i a l'*A.C.*, òrgans dels arquitectes del Gaceta. Però ja es veu, per aquest enunciat, que es tracta de revistes especialitzades, cada una d'elles amb el seu sector d'activitat limitat.

Encara en surten més, si voleu, però són òrgans de grups o entitats. El *Foment de les Arts Decoratives* edita la seva, acaba d'aparèixer el primer número de l'Associació d'Alumnes de Belles Arts (diem el primer perquè és el primer que hem vist; no hi trobareu data ni res).

Però, de fet, no tenim la revista d'art que fa falta. La revista general, com era *Vell i Nou*, o la *Gaceta de les Arts*. I en deixar-nos d'aquesta falta no volem treure mèrits a cap de les revistes anomenades, sobretot les dues primeres, dignes del més franc elogi en el que cada una representa, a part les observacions que s'hi puguin fer.

La *Gaceta de les Arts*, per exemple, no estava pas exempta de defectes, però les qualitats els superaven de sobres, i el servei que prestava no hi ha ara cap publicació que el presti. (Si el seu editor en la seva darrera etapa, Màrius Gifreda, no fos d'aquesta casa, aquí escauria un elogi inacabable pel seu mecénatge.)

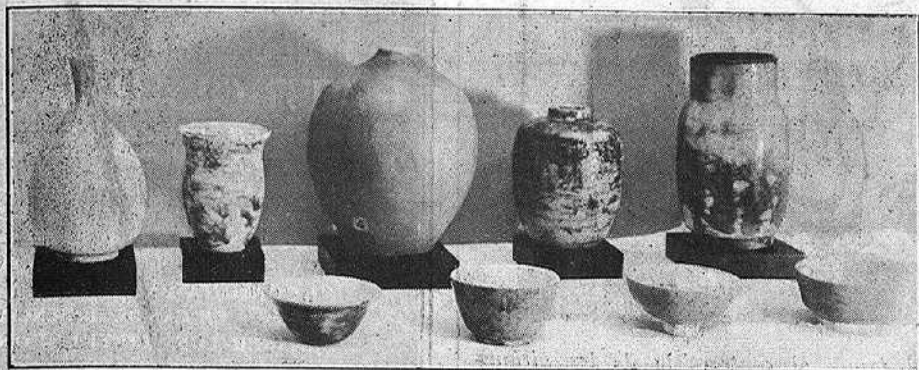
Però la *Gaceta de les Arts* morí, faltada de base econòmica; morí amb un dèficit honorari per al seu editor i vergonyós per tots plegats. La mort que en aquestes latituds sembla natural de tantes bones empreses, que no es poden desenvolupar amb l'amplitud necessària per manca de mitjans.

No sabem pas què es podria fer per omplir aquesta llacuna de la revista d'art. Però no creiem fora de lloc tornar a posar la qüestió en un pla de discussió i d'estudi, per si surt qui l'arrangi.

Tothom es va plànyer d'aquella defunció, però el remei no s'albira per cap cantó. No existirà, aquest remei? Gairebé estariem temptats de creure-ho, vista la història de les nostres publicacions, ja que les dificultats que han de vencer totes fan una empresa heroica llur edició. Però les altres fan la viu-viu o viuen decorosament, a costa sovint de sacrificis i d'heroisme. Sembla que les publicacions d'art ni així puguin subsistir.

R.

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa del Ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

Gresos de gran foc de Llorens i Artigues. L'últim gerro de la dreta data de 1927, és blau gris, beix marró i roig. «Es el millor que he fet fins ara i la sola cosa que em permet un mínim d'orgull. El guardo per mi», escriu el seu autor.

ceràmica, sobretot la pura ceràmica de gran foc, és arreu, i sobretot a França, alguna cosa més que la vidrieria. És que en aquest gènere de la ceràmica pura París no té rival al món. Cert que la porcellana i el gres d'art són meravellosament conreats a Dinamarca, a Àustria, a Anglaterra i Alemanya; però, a la saga dels ceramistes clàssics de la Xina i del Japó, França fou la primera nació que introduí aquest art enlluorador a Europa. I fou França l'únic poble que durant cinquanta anys experimentà, tot sol, les pastes, vernissos i esmalts que convenien a la ceràmica de gran foc. En aquest mercat principal de la ceràmica d'art, en aquesta terra de mestres ceramistes havia, doncs, d'ésser molt difícil a un ceramista estranger de fer-hi forat.

El nostre conatut Josep Llorens i Artigues ha tingut, però, la sort i el talent de fer-se pas entremig d'aquests mestres i d'ocupar-hi un lloc envejable després de vuit anys d'experiments i pràctiques endiablats. Ultra el talent i la sort, calia posseir també una enorme dosi d'optimisme i d'empenta. Sense aquests dos ingredients la sort no arriba mai a regalar-nos. Molt d'optimisme calgué a Llorens i Artigues per a vencer els incomptables i gegants obstacles que la ceràmica disposa, a manera de paranyes de desistiment, al pas dels seus postuladors. Moltes amargors, molts desespers i vacil·lacions hagué de vencer el nostre ceramista en la soledat i humilitat del seu obrador de Charenton, quan el dimoni del foc, aquell mal esperit que els millors ceramistes xinesos temien més que la damnaació, s'interposava entre l'ànima del ceramista i la química infernal dels forns arborats.

Per fi Llorens Artigues reeixí en el seu difícilíssim art algunes peces que degueren ésser de gran valor, quan els col·leccionistes per excel·lència, els millors *connaisseurs* i els marxants més exigents, li esgotaven la producció. Ara mateix el primer marxant d'art de Nova York ha emparaulat el ceramista català per a organitzar una exposició lliure de tot risc a la gran capital americana.

L'especialitat de Llorens i Artigues és, ara com ara, el gres, la ceràmica més dura i la de més difícil reeixida en les cobertes. Aquestes, que són, per regla general, cobertes monocromes, fan tota la decoració de la peça. Per tal raó la gran ceràmica de col·lecció és un art que no té gairebé res de comú amb l'art decoratiu. Com que tampoc aquesta ceràmica pura no té utilitat pràctica determinada i només serveix per a delectar, es pot dir que tampoc no pot ésser considerada art aplicat. Així doncs, la gran ceràmica serà art pur? En efecte, al nostre entendre, la ceràmica en qüestió és un gènere artístic que encaixa perfectament dintre la classificació d'art pur.

Aquesta ceràmica persegueix la qualitat, les màximes i més subtils qualitats materials de les coses; el que la llengua cas-

forçós que la confusió i la conceptuositat es produïxin sempre que hom vulgui definir un art com el que pretenem definir, les característiques del qual són un profund lirisme expressat de la manera més aprehensible, més tangible.

Seguint els ceramistes xinesos, Llorens i Artigues ha batejat els seus gresos amb perfrasis de caient literatures, obligades perfrasis, les quals al primer cop d'ull poden semblar carrinclones com les que adoptà aquell fusteret gironí constructor de capsets de fusta i de poca-solta. No és així, no obstant: aquestes llargues denominacions no són ni rebuscades ni carrinclones. «Pell de síndria d'un diumenge barceloní»; «galtes de núvia»; «blau de cel després de la pluja»; «coberta d'arròs bullit»; i d'altres per l'estil són o poden ésser qualificadors tan justos que de vegades resten admesos pels *connaisseurs* de tot el món i de tot temps al través dels segles. És que les tals denominacions expressen les qualitats que descriuen, qualitats que en la realitat són fugisseres o corruptibles, però que el ceramista cristallitza per sempre més. Res, en efecte, de tan incommovible, de tan dur i durador com aquesta ceràmica de gran foc, en la qual la duresa diamantina de la pasta equival a la duresa de la coberta, s'hi adapta perfectament i fins s'hi confon. Aquestes cobertes no són pas, com en la pisa i en la gorreria, pel·lícules vitreses o esmaltes adherides per mitjà del foc a la pasta, sinó que li són incorporades en una poderosa vitrificació simultània de pasta i coberta.

Es cert que sovint el ceramista aconsegueix uns efectes meravellosos que no cercava, i és cert per tant que aquelles denominacions són a posteriori; però si el resultat és una meravella, tant se val. En canvi són moltes més les vegades que unes premisses tècniques, certes de tota certitud i laboriosament formulades, no conclouen en la meravella preestablerta, sinó en un fracàs terriblement descoratjador. El gran foc de la cocción dels gresos i de les porcel·lanes de col·lecció reserva al més expert ceramista moltes d'aquestes grates i ingrates sorpreses.

De totes maneres, aquest art tan suculent, tan difícil i tan dispendiós, no pot ésser comprès i assaborit sense una certa iniciació; iniciació que no té, però, res de mistagògica ni de convencionalista. I és per això que només és estimat entre l'élite dels pobles més cultivats. Els mestres d'aquesta ceràmica honoren llur pàtria, però no sempre llur pàtria sap honorar-los. Són pobles aquests que manquen d'un sentit i d'un sentiment, ambdós de gran valor, o que no els tenen prou desenvolupats; el sentit de la sensualitat lírica, el sentiment del lirisme sensual.

JOAN SACS

Joan Vila — Pintura

està fermament lligada al realisme més absolut; però, amb tot, per ella és fàcil de comprendre que aquell verisme creat per a tots i comprès igualment per tothom, serveix únicament a Joan Vila de punt de partida. Ell destrueix aquella realitat aparent i dona pas a la veritable realitat; aquella que cada artista, segons el seu estat d'ànim i a mesura de la seva força espiritual, sent de vegades deformada, es concentra o desintegra, sempre sota l'impuls produït pel viu moment de la primera impressió.

A Joan Vila l'atrauen també els problemes de la llum i de l'atmosfera i els seus sentiments el porten sovint a una fantasia visionària, ponderant la nota per anar a l'accentuació de l'essencial. Per aquest motiu el seu dibuix tan aviat és sec i dur, com obté suavitat i esdevé flexible fins a la màxima finor.

Acusa les masses amb encert, i a causa d'aquesta acusació definidora dels volums, la seva obra pren grandiositat. I amb tot i ésser aquesta pintura exempta de detall, no podem pas dir que no sigui una pintura amable. En qualsevol lloc del quadre que fixeu la mirada, sentireu actuar la seva resta de complement acollidor.

Joan Vila, sense renunciar a l'observació autèntica, no s'abandona a la reproducció, i a la manera dels artistes conscients de la nostra època, comprèn, com a substància, la naturalesa; el realisme, com la seva imitació, i l'abstracció d'una cosa i de l'altra, com la pura essència de l'art.

ANGEL FERNANDEZ

A F I S A

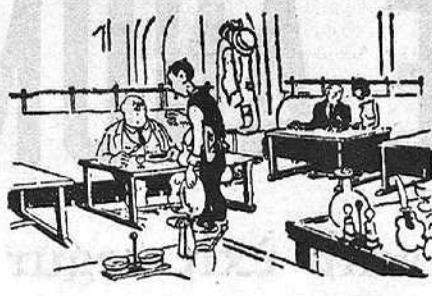
ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIS

Laletana, 18, Pral. B. - Barcelona

—Aquesta comanda... no s'entén la firma ni la direcció...
—Escriu'ls dient-los que ho posin en clar.

(Moustique, Charleroi)

—He demanat dos talls de pernil.
—Té raó; aquests del taullell, que s'han descuidat de partir-los.

(Ric et Rac, París)

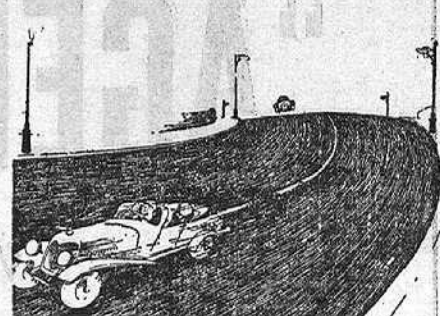
El marit.—Com van aquestes dones! M'he hagut de tancar els ulls.
La dona.—Sí, ja ho he vist: amb els prismàtics.

(The Humorist, Londres)

—No m'agrada que diguis tantes mentides. Jo, a la teva edat, no n'havia dit mai.
—A quina edat vas començar, papà?

(Karikaturen, Oslo)

A 120 PER HORA
Ella.—T'hi has fixat? En aquell cotxe anava l'Amèlia amb un barret nou.

(The Humorist, Londres)

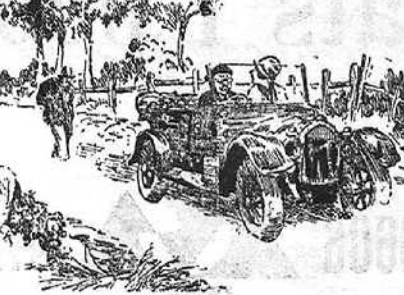
—El meu marit necessitava aquestes vacances. Després de tants anys de no parar mai treballant...

(Everybody's, Londres)

L'emocionant final del campionat

(Gazzetta del Popolo, Roma)

—De veres non podem córrer més? No m'agrada gens la cara d'aquest home que ja fa mitja hora que ens segueix.

(London Opinion, Londres)

La víctima.—El rellotge no val res. No és més que un record de família.
El lladre.—Tant li fa, jo també sóc un sentimental.

(The Humorist, Londres)

—Ens hem de desenganyar. Si no s'hagués perdut el costum de tirar-se els plats pel cap, no hi hauria tants diverts ni tants drames passionals.

(Ric et Rac, París)

—Un moment, jove... Esmoleceet!!!
(Kasper, Estocolm)

El prestidigitador.—M'has vist mai en ta vida?
El jove espectador.—Mai, papà.
(London Opinion, Londres)

ELS EXAGERATS
—Una vegada, al Japó, em va sorprendre aquell gran terratrèmol...
—Et devies espantar força.
—I ca! La terra tremolava molt més que jo.
(Moustique, Charleroi)

LA CRISI TEATRAL
Conspirador primer.—Estem sols?
Espectador únic.—Quasi quasi.
(Le Journal, París)

El patró barber.—A l'estiu no us pagaré tant com a l'hivern, perquè no hi ha tanta feina.
—Però els clients també es tallen els cabells a l'estiu.
—Sí, però no els heu d'ajudar a posar-se l'abric.
(Punch, Londres)

AIGUA DE ROCALLAURA

A DEU MÉS RICA DE MÓN

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litíasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatosa, Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

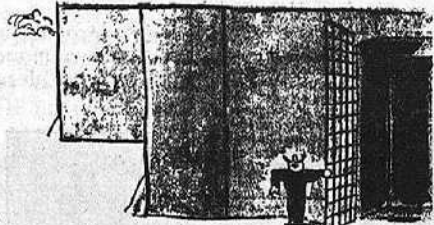
AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

Carrer Hospital, 32 i Salmerón, 133

El banquer (entrant a la presó).—A l'hora de costum, Joan; d'aquí cinc anys.
(Life, Nova York)

—Ja saps què els passa als nens dolents?
—Que els empipen molt les velles.
(The Humorist, Londres)

El faraó, al contractista de les piràmides.—Diu la meua dona que aquesta piràmide l'hauries d'enretirar més a l'esquerra.
(Smith's Weekly, Sydney)

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telef.: "Carbur"

BARCELONA
Mallorca, 232

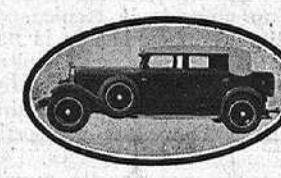
Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BÚFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

L'aprenent de barber per correspondència
(Everybody's Weekly, Londres)

Hispano
Suiza

Automòbils
20 CV - 46 CV

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastenia, Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Soivré,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 5'50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—Dirigit -se i tractament d'0'25 ptes. en segells de correu per al franquigi a Oficines Laboratorio Sòbatarg, carrer del Ter 46, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

Anuncieu a MIRADOR

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

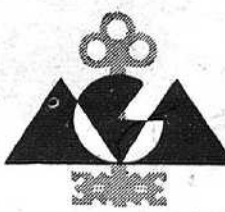
mudes i sonores - patent num. 121288 - aplicades al servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per tota la Regió Catalana i Illes Balears

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

BARCELONA: Fontanella, 10, 1.ª, 2.ª - Tel. 16606

Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.ª: MADRID